

Ghid Metodologic

Motto

„Copiii, inclusiv adolescenții, trebuie să-și poată exercita dreptul de a-și exprima liber opiniile, în funcție de capacitatea lor în plină evoluție, să-și poată dezvolta respectul de sine, să dobândească cunoștințe și deprinderi, cum ar fi cele de a rezolva conflicte, de a lua decizii și de a comunica, pentru a face față provocărilor vieții.”

O lume demnă pentru copii, (Document adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la cea de-a XXVI -a Sesiune Specială, din data de 10 mai 2002)

Doamnelor și domnilor,
Dragi elevi,
Stimați parteneri,

Aș dori să evoc la începutul intervenției mele una dintre cele mai importante solicitări ale copiilor, exprimată în cadrul Sesiunii Extraordinare pentru Copii a Adunării Generale a ONU din 2002:

“Ne angajăm într-un parteneriat egal în lupta pentru drepturile copilului. Și, în timp ce promitem să susținem acțiunile pe care le întreprindeți în numele copiilor, vă cerem angajamentul și susținerea față de acțiunile pe care le întreprindem noi [...]”¹

Eu sunt convins că proiectul “Avocatul elevului” se circumscrie spiritului acestui parteneriat egal pentru promovarea drepturilor copilului invocat de către copiii lumii. La acea Sesiune Extraordinară, șefii de state și de guverne și-au asumat obligația de a crea “O lume demnă pentru copii”, în care opiniile copiilor să fie auzite și ascultate. Ei și-au asumat obligația de “a acționa în vederea promovării și protejării drepturilor tuturor copiilor”.

Astfel, inițiativa pe care o lansăm astăzi în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și cu organizația ‘Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21’ vine să materializeze această promisiune făcută copiilor și tinerilor.

Fără o implicare activă a copiilor și tinerilor în viața publică, în viața școlii, a comunității și a familiei, nu se poate vorbi despre ‘drepturile copilului’. Fără a asigura structurile și mecanismele prin care adulții, în parteneriat cu copiii, să transpună în practică aceste drepturi, ele riscă să rămână la stadiul de slogan. Mai mult, Comitetul pentru Drepturile Copilului a respins ceea ce a numit ‘mentalitatea de caritate sau abordarea paternalistă’ față de problematica copiilor, iar în discuțiile cu Statele Părți la Convenția pentru Drepturile Copilului a ridicat, invariabil, în discuție practicile, cultura și atitudinile tradiționale care reprezintă obstacole în calea realizării principiului participării copiilor și a drepturilor copilului.

Dreptul la educație nu exclude celelalte drepturi ale copilului! De altfel, exprimându-se în acest sens într-un Comentariu General, Comitetul pentru Drepturile Copilului a subliniat că în momentul în care un copil trece pragul școlii, el nu își pierde drepturile sale fundamentale: “astfel, nu trebuie subminate eforturile de a promova celelalte drepturi, ci trebuie consolidate, prin intermediul valorilor împărtășite în cadrul procesului educațional. Aceasta nu include doar conținutul programei școlare, ci și procesele educaționale, metodele pedagogice și mediul în care se desfășoară educația, indiferent dacă are loc acasă, la școală sau în altă parte. [...] Educația trebuie să se deruleze într-un mod care să respecte demnitatea inerentă a copilului, să-l ajute să își exprime în mod liber opiniile și să participe la viața școlară”.

“Avocatul elevului” trebuie să fie o instituție a elevilor. Ea trebuie să răspundă nevoilor elevilor atât de participare, cât și de reprezentare, în sistemul educațional. “Avocatul elevului” trebuie să abordeze atât problemele individuale ale elevilor, cât și acelea colective. În alte țări există diferite structuri și modele care se apropie, mai mult sau mai puțin, de o instituție a “Avocatului elevului”. În Olanda există atât ‘Carta elevului’, cât și ‘Consiliul participativ’, dar și ‘Comitetul pentru soluționarea disputelor’ sau ‘Comitetul Național de Acțiune al Elevilor’. În Suedia, printr-o hotărâre a Parlamentului, a fost instituit inițial, pe o

---

¹ O lume demnă pentru copii – (O lume demnă pentru noi – Declarația Copiilor)

perioadă experimentală un organism local de guvernare format în majoritate din elevi, care are ca obiectiv principal consolidarea influenței exercitate de elevi și părinți în școală.

Viziunea Reprezentanței UNICEF în România asupra instituției “Avocatului elevilor” este aceea a unei structuri care, dincolo de a asigura o participare efectivă a elevilor în procesele decizionale ale școlii, oferă posibilitatea elevilor de a se implica într-un exercițiu de solidaritate, de acțiune civică, pentru promovarea și protejarea comună a drepturilor lor, inclusiv ale colegilor lor din cele mai vulnerabile comunități, urmând principiile Convenției pentru Drepturile Copilului: principiul interesului superior al copilului, principiul nediscriminării, principiul participării și principiul supraviețuirii și dezvoltării copiilor.

Instituția “Avocatului elevului” reprezintă un model educațional pentru accesarea la o cetățenie democratică. Poate că, din această cauză, nici nu este întâmplător că acest proiect este inclus în Programul Național de Educație pentru Cetățenie Democratică. Democrația nu este un dat. Democrația se învață. Democrația nu se declamă, ci se practică! Iată de ce “Avocatul elevului” permite formarea unor deprinderi de viață democratică care sunt absolut necesare adultului într-o societate liberă și deschisă.

Eu doresc să transmit un mesaj foarte clar din partea UNICEF tuturor copiilor și tinerilor care vor face parte din Avocatul elevului: noi vom fi alături de voi și vă vom sprijini împreună cu profesorii și părinții voștri pentru a vă implica plener în această activitate nobilă de promovare a drepturilor copilului! V-ați asumat o responsabilitate enormă, dar nu sunteți singuri pe acest drum!

În incheiere doresc să mulțumesc directorilor și cadrelor didactice din liceele implicate în proiect. Dumneavoastră sunteți deschizători de drumuri, iar devotamentul și implicarea Dvs. sunt laudabile. Nu există ‘rețete’ pentru înființarea unei instituții a ‘avocatului elevului’ iar experiența Dvs. va fi crucială pentru reușita acestui proiect.

Doresc în același timp să mulțumesc partenerilor noștri, organizației ‘Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21’ și Ministerului Educației și Cercetării pentru eforturile constante și susținute pentru cauza drepturilor copilului.

Vă mulțumesc,

Pierre Poupard,
Reprezentantul UNICEF în România și Republica Moldova

(Cuvântul Domnului Pierre Poupard a fost adresat reprezentanților instituției “Avocatul elevului” cu prilejul lansării proiectului la sediul UNICEF în 20 mai 2005)

Avocatul elevului este un proiect pilot care propune educarea elevilor pentru cunoașterea drepturilor și a responsabilităților care le revin și crearea în școli a climatului necesar pentru promovarea și respectarea acestora, în conformitate cu prevederile Convenției Drepturilor Copilului, a Legii 272/2005, a Convenției Europene privind Drepturile Omului.

Proiectul este implementat prin colaborarea a trei instituții: Asociația: „Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21”, Ministerul Educației și Cercetării și Reprezentanța UNICEF în România. Realizat ca parte a parteneriatului constituit pentru proiectul Educație pentru Cetățenie Democratică, Avocatul elevului, răspunde inclusiv, obiectivelor specifice ale Anului Internațional al Cetățeniei prin Educație (EYCE).

I. CONTEXTUL PROIECTULUI

Crearea instituției **Avocatul elevului** în școli reprezintă o necesitate. Ea rezidă din cadrul teoretic principal al unor documente fundamentale referitoare la drepturile copilului, dar și din modul în care acestea (drepturile) trebuie să devină o realitate în România.

În acest context, instituirea în școli a unei instituții ca cea propusă prin proiectul Avocatul elevilor decurge dintr-unul din principiile fundamentale ale Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, respectiv dreptul copilului la opinie și participare. Recunoscând acest drept, Convenția conferă o viziune emancipată drepturilor copilului. Ea impune, de fapt, o nouă concepție cu privire la copil. Se trece în sfârșit de la “copilul – obiect”, care nu este încă adult, la statutul de persoană pe deplin capabilă de a da sens existenței sale și de a lua parte activ în societate. Convenția recunoaște copilul ca cetățean a cărui demnitate umană trebuie respectată și care poate și trebuie să participe, de o manieră constructivă, la dezvoltarea societății. El trebuie ascultat.

Convenția a evidențiat **demnitatea, competența, creativitatea copiilor, capacitatea lor de a formula opinii**, de multe ori extrem de serioase și pertinente, în legătură cu aspecte care le afectează în mod direct viața.

Principiul dreptului copilului la expresie și participare este integrat explicit sau implicit în întregul text al Convenției. Articolul 12 prevede că acesta are dreptul de a se pronunța în orice decizie care îl privește. Această prevedere trebuie respectată în toate aspectele vieții copilului: educație, îngrijiri medicale, comunitate, familie. Aplicând în mod necesar principiul fundamental al non-discriminării, dreptul este valabil pentru orice copil, fără nici o diferență.

Dacă aceasta este concepția generală a Convenției, în prezent copiii formează, încă frecvent, un grup social care este prea puțin luat în considerare. Societatea este puțin pregătită să recunoască calitatea copiilor de membri activi ai societății. Dreptul de a lua decizii sau de a-și exprima punctul de vedere în deciziile care îi privesc este mai curând un deziderat decât o realitate specifică în familie, școală, comunitate. Consultarea copiilor de către adulți este de cele mai multe ori sporadică sau formală. Se neglijează influența benefică pe care o are asupra dezvoltării copilului implicarea sa activă în procesul luării deciziilor. Copilul nu este numai depozitarul unei sume de trăsături caracteriologice sau comportamentale, el este o ființă în plin proces de formare. Implicarea sa în mod nemijlocit în modelarea propriei personalități îi asigură dezvoltarea mai rapidă a deprinderilor de viață independentă, a capacității de a lua decizii și de a le aplica în practică.

În luna mai a anului 2002 în cadrul **Sesiunii speciale a Adunării Generale ONU dedicată copiilor**, 69 de șefi de stat, 190 de delegații naționale de înalt nivel s-au angajat să creeze **o lume demnă pentru copii** în care dezvoltarea umană durabilă și atenția acordată intereselor superioare ale copilului să se bazeze pe principiile democrației, egalității, nediscriminării, păcii și justiției sociale.

În **Declarația de principii și obiective** prezentată în cadrul sesiunii participanții afirmă nevoia de a-i asculta pe copii și a le asigura participarea: „copiii și adolescenții sunt cetățeni care dispun de capacitatea de a contribui la constituirea unui viitor mai bun pentru toți. Trebuie să respectăm dreptul copiilor de a se exprima și de a participa la toate problemele care îi privesc, în funcție de vârsta și maturitatea acestora.”

Prezenți la Sesiunea Specială, 400 de copii și tineri din 117 țări ale lumii au participat activ la lucrări și au elaborat o declarație: „**O lume demnă pentru noi**”, prin care solicitau o conștientizare crescută și mai mult respect în rândul oamenilor de toate vârstele privind dreptul fiecărui copil la o participare deplină și semnificativă, în spiritul Convenției cu privire la drepturile copilului. Ei își afirmă totodată capacitatea de se angaja într-un parteneriat egal în lupta pentru drepturile copilului. „Până când ceilalți nu își vor asuma

răspunderea pe care o au față de noi, ne vom lupta noi pentru drepturile noastre. Avem voința, cunoștințele, sensibilitatea și devotamentul necesare.”

În legătură cu participarea copiilor și respectarea opiniilor copilului, **observațiile Comitetului pentru drepturile copilului la cel de-al II – lea raport al României** relevau îngrijorarea în legătură cu atitudinile tradiționale față de copii în societate, care le limitează acestora dreptul de a le fi respectată opinia în cadrul familiei, în școli, instituții și la nivelul instituțiilor locale.

România a întreprins revizuri vaste ale legislației domestice pentru a fi în conformitate cu Convenția. Au fost adoptate legi noi în domeniul învățământului, al protecției sociale a copilului în dificultate, legislația din domeniul adopției, a copilului cu nevoi speciale, unele capitole din dreptul familiei, respectiv din codul penal, legea administrației publice locale etc.

În anul 2004 a fost adoptată legea unică a copilului: Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului. **Legea 272** reglementează **cadrul legal privind respectarea, promovarea și garantarea drepturilor copilului** în România. Legea se fundamentează pe principiile enunțate de Convenția drepturilor copilului și stipulează “dreptul copilului de a fi informat asupra drepturilor sale, precum și asupra modalităților de exercitare a acestora” (Cap. I Drepturi și libertăți civile – dreptul la libera exprimare, opinie, nediscriminare, dar și în art. 29).

II. VIZIUNEA PROIECTULUI

Avocatului elevului este un proiect pilot care propune crearea unei instituții care:

- să asigure cunoașterea, promovarea și respectarea drepturilor copiilor/a tinerilor
- să mobilizeze într-un mecanism unitar elevi, cadre didactice, părinți, alți parteneri din comunitate (autorități locale, mass –media, companii private etc)
- să stimuleze participarea semnificativă a tinerilor și să canalizeze energia și creativitatea lor pentru modelarea mediului în care trăiesc.

III. MISIUNEA PROIECTULUI

Să îi învețe pe tineri să se manifeste într-o societate democratică.

Să îi ajute pe tineri să își asume responsabilități, militând pentru afirmarea drepturilor lor.

Să contribuie la dezvoltarea comportamentului participativ al tinerilor.

Să completeze oferta educativă a școlii și a familiei, prin implicarea tinerilor înșiși, ca ofertanți de educație.

IV. DESCRIEREA PROIECTULUI „AVOCATUL ELEVULUI”

Avocatul elevului este un proiect pilot.

Locația proiectului

În București și în județele Ilfov și Buzău

Perioada

10 luni (martie – decembrie 2005)

Scopul proiectului:

Crearea instituției **Avocatul elevului** în vederea promovării și respectării drepturilor elevului în școală, în conformitate cu prevederile Convenției Drepturilor Copilului, a Legii 272/2005 cu privire la respectarea și promovarea drepturilor copilului în România.

Realizat ca parte a parteneriatului constituit pentru proiectul Educație pentru Cetățenie Democratică, Avocatul elevului, răspunde inclusiv, obiectivelor specifice ale Anului Internațional al Cetățeniei prin Educație (EYCE).

Obiective:

- Educarea elevilor pentru cunoașterea drepturilor lor și a responsabilităților corelate acestora;
- Crearea în școli a unui context favorabil pentru exercitarea de către elevi a dreptului lor la opinie și liberă exprimare;
- Constituirea unor mecanisme și instrumente viabile pentru cunoașterea și soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor elevului în școală;
- Formarea și dezvoltarea de deprinderi și atitudini specifice pentru viitoarea viață de adult a elevilor, într-o societate democratică;
- Cooperarea dintre profesori și elevi pentru îmbunătățirea climatului de muncă în școală și a relațiilor dintre elevi - profesori și elevi – elevi.

Justificare

Conform estimărilor elevilor (450 de elevi din 14 licee) participanți la programul „Educație civică prin televiziune (proiect PHARE derulat de APDD – Agenda 21, în perioada decembrie 2003 – octombrie 2004), elevii nu își cunosc drepturile, în școli domnește un climat preponderent autoritar, gen profesor - magister, ceea ce determină relații tensionate între elevi și profesori, lipsite de onestitate din ambele părți și bazate pe autoritate, neîncredere și lipsă de comunicare. În multe cazuri, consiliile elevilor nu își cunosc rolul, elevii sunt implicați în probleme minore, iar dreptul elevului la opinie și participare este, dacă nu încălcat, neglijat și ne-luat în considerare. Proiectul propune crearea unei structuri care să poată deveni realmente exponenta elevilor și să contribuie la îmbunătățirea vieții școlare.

Proiectul se justifică prin dorința de a îmbunătăți relațiile inter-umane în cadrul unor licee prin promovarea și respectarea drepturilor copiilor și eliminarea discriminării, a factorilor inhibitori și a sentimentului de frică. Mesajul pe care îl va transmite proiectul va fi unul nu rigid, formal și impunător de bariere, ci dimpotrivă, unul spontan, dinamic, atractiv. Copiii trebuie să înțeleagă faptul că au pe lângă responsabilitățile ce le sunt amintite zilnic și o serie de drepturi, garantate de cadrul juridic național și internațional. E important să fie înțeles că oricine încalcă aceste drepturi va fi sancționat în conformitate cu fapta sa, fără a fi protejat de poziția socială sau de autoritatea deținută în cadrul unității de învățământ.

Avocatul elevului propune înființarea unei instituții în cadrul fiecărui liceu, care să asigure respectarea drepturilor elevilor în școală. Elevii vor coopera cu cadrele didactice și Consiliul de administrație al școlii pentru cunoașterea drepturilor elevilor, a responsabilităților care le revin, dar și identificarea celor mai adecvate soluții pentru cazurile de încălcare a drepturilor elevilor în școală, comunitate sau familie. „Avocatul elevului” este o instituție la care elevii (copiii) pot apela atunci când se simt amenințați de o problemă pe care nu o pot rezolva singuri, prin mijloace accesibile lor.

Grupul țintă

Beneficiari cca. 8000 de elevi și 240 de cadre didactice din 8 licee, astfel:

- o 5 licee din București
- o 1 liceu din Județul Ilfov
- o 2 licee din Județul Buzău

Beneficiari direcți:

40 de elevi și 16 adulți – membri ai instituțiilor Avocatului elevului constituite în școli

Structura Instituției Avocatul elevului

În fiecare instituție școlară selecționată, Avocatul elevului va fi compus din 7 persoane, astfel:

- 5 elevi – între care, în mod automat, va fi inclus Președintele Consiliului Elevilor
- 1 cadru didactic, de regulă, consilierul educativ
- 1 părinte – desemnat cu sprijinul Președintelui Comitetului de părinți

Coordonatorul instituției “Avocatul elevilor” – va fi un elev, altul, decât Președintele Consiliului Elevilor

Atribuții

- Identificarea problemelor/ a unor situații de încălcare a drepturilor elevilor;
- Facilitarea legăturii elevilor / părinților cu conducerea unității de învățământ;
- Propunerea de soluții de comun acord cu cadrele didactice abilitate;
- Medierea, în limita competențelor stabilite prin Regulament, a unor situații conflictuale din școală;
- Monitorizarea rezolvării problemei;

Scopul, atribuțiile și modul de funcționare a instituției vor fi definite în Regulamentul de funcționare a Avocatului Elevului, regulament ce va fi elaborat în cadrul proiectului, discutat și aprobat de către beneficiari în cadrul sesiunilor de training.

Membrii “Avocatului elevului” se vor reuni periodic (o dată pe săptămână) sau oricând se consideră oportun. “Avocatul elevului” va colabora cu Consiliul Elevilor din fiecare liceu pentru a disemina informațiile privind drepturile copiilor și atribuțiile “Avocatului elevului” în apărarea acestor drepturi. Se vor alcătui rapoarte lunare. Cazurile soluționate vor fi tratate cu confidențialitate.

Criteriile de selecție

a. pentru licee – se vor avea în vedere profilul liceului, mediul de rezidență (urban/rural), experiența în proiecte similare de dezvoltare a culturii organizaționale ca exercițiu democratic, inclusiv participarea la proiectul Educație pentru Cetățenie Democratică al MECT.

b. membrii elevi ai Avocatului elevului

Cei 5 elevi vor fi aleși, în urma evaluării, pe baza unei scrisori de motivație și a unui interviu. Din comisia de evaluare vor face parte elevi, membri ai Consiliului elevilor și adulți, reprezentanți ai organizațiilor partenere în proiect. Mandatul unui elev în cadrul structurii va fi de 1 an. Elevii care nu vor fi selectați, dar vor să se implice în activitățile “Avocatului elevilor”, pot ajuta la împărțirea de fluturași, diseminarea informațiilor, etc..

Activități

1. Training pentru membri Avocatului Elevului

Se va organiza pe parcursul a 4 zile, în perioada vacanței de primăvară și va cuprinde 4 module :

- Drepturile copilului
- Comunicare
- Managementul conflictului
- Cultură organizațională

Pentru fiecare modul se va elabora un suport de curs. Un rol semnificativ în procesul de pregătire îl vor avea cazurile concrete, care vor fi abordate într-o manieră interactivă sub forma studiilor de caz, a jocurilor de rol, a sesiunilor de brainstorming etc. Lectorii vor fi selecționați dintre reprezentanții partenerilor în proiect sau a altor experți pe problemele abordate în cadrul celor 4 module.

Participanții vor dezbate și vor aproba Regulamentul instituției Avocatul elevului.

2. Studiarea drepturilor copilului în școlile selecționate

Se va realiza la orele de dirigenție, pe baza materialelor elaborate de MEdC în cadrul proiectului « Educație pentru cetățenie democratică ».

De asemenea în cadrul proiectului va fi elaborat un pliant cu extrase *din documente legislative* privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Pliantul va fi tipărit în 10.000 de exemplare.

În paralel va fi organizat, în fiecare școală un focus grup cu reprezentanți ai elevilor, pentru a colecta informații referitoare la cele mai frecvente situații de încălcare a drepturilor elevilor din școala respectivă, care vor fi introduse în pliant.

3. Colectarea cazurilor

Elevii vor semnală problemele cu care se confruntă fie introducând bilețele cu sesizări într-o urnă specială, fie abordând direct membrii "Avocatului elevului".

În cadrul întâlnirilor săptămânale, se vor analiza cazurile și se va adopta soluția optimă (consiliere, rezolvare administrativă, mediere). Fiecare caz va fi monitorizat.

Elevii care au semnalat probleme vor fi informați în legătură cu demersurile întreprinse.

4. Înaintarea cazurilor conducerii unității de învățământ

În urma analizei cazurilor, această structură va înainta Consiliului profesoral / Consiliului de administrație al unității de învățământ propunerile lor de rezolvare în vederea soluționării situațiilor de încălcare a drepturilor copilului.

În cazurile referitoare la încălcarea drepturilor copilului în cadrul comunității, Ombudsman-ul elevului va informa Consiliului profesoral / Consiliului de administrație al unității de învățământ asupra acestora și, în comun, vor formula o petiție/ plângere/solicitare ce va fi înaintată spre rezolvare instituțiilor competente.

5. Colaborarea cu structura Avocatul elevilor

În cazurile de încălcare a drepturilor copilului în cadrul unității de învățământ, Ombudsman-ul elevului va colabora cu Avocatul elevilor constituit la nivel județean / al sectoarelor Municipiului București pentru soluționarea tuturor situațiilor problemă sau a celor disciplinare.

6. Schimb de experiență

În vacanța de vară se va organiza o sesiune de informare între cele 8 licee pilot, pentru a se disemina experiența obținută și a se generalizeze cele mai reușite metode de lucru. Schimbul de experiență se va organiza pe durata a 3 zile. Se va constitui un network al membrilor din cele 8 licee și va fi deschis un Forum de discuții pe probleme ale drepturilor și responsabilităților elevilor, dar și a modului în care s-au găsit soluții la problemele semnalate de elevi.

O selecție a celor mai relevante cazuri și a metodologiei de soluționare va fi publicată într-o revistă electronică, elaborată ca urmare a întâlnirii dintre membri instituției Avocatul elevului.

7. Elaborarea unui Ghid metodologic

Ghidul va cuprinde: metodologia și etapele proiectului, dificultățile întâmpinate, păreri ale copiilor ajutați, comentarii, regulamentul pentru înființarea și funcționarea instituției “Avocatul elevului”.

Ghidul va fi utilizat pentru diseminarea rezultatelor în alte 20 de licee, din 10 județe selecționate de către MEdC, din cadrul celor incluse în proiectul Educație pentru cetățenie democratică.

Ghidul va fi tipărit în 300 de exemplare.

8. Conferința de diseminare a rezultatelor

Va fi organizată pe durata unei zile cu reprezentanți ai inspectoratelor școlare din cele 10 județe în care urmează să se multiplice proiectul. Participanților li se va prezenta metodologia proiectului, sistemul de lucru, cazuistica (cele mai relevante situații). La conferință vor fi invitați și elevi membri ai Avocatului elevului.

Planificarea activităților

Activitate	Luna 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Cine raspunde
Pregătirea și implementarea activității de Training pentru membri AE											APDD – Agenda 21, MECT, UNICEF
Studierea drepturilor copilului											APDD – Agenda 21, MECT Scolile partenere
Colectarea cazurilor											APDD – Agenda 21, MECT, Avocatul elevului
Schimb de experienta (pregatire și implementare)											APDD – Agenda 21, MECT
Elaborarea și tipărirea pliantului											APDD – Agenda 21, MECT, UNICEF
Elaborarea și diseminarea revistei											APDD – Agenda 21, MECT, UNICEF
Elaborarea și multiplicarea Ghidului metodologic											APDD – Agenda 21, MECT
Conferința de diseminare (pregatire și implementare)											APDD – Agenda 21, MECT

Partenerii proiectului

Proiectul va fi realizat în parteneriat de către Asociația „Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21”, MEdC – Serviciul programe și activități educative și UNICEF.

Partenerii vor fi responsabili de managementul general al proiectului și vor colabora pentru atingerea scopului și a obiectivelor acestuia. Fiecare partener își va desemna un reprezentant în echipa de coordonare a proiectului.

Managementul financiar al proiectului va intra în sarcina asociației „Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21”. De asemenea, APDD – Agenda 21 va fi responsabilă de elaborarea rapoartelor,

narativ și financiar, în conformitate cu prevederile contractului încheiat cu UNICEF.

Rezultate așteptate:

- Crearea unei instituții la nivelul liceului în care copiii să aibă încredere și care să aducă îmbunătățiri reale climatului din școli (relațiile elevi-elevi și elevi-profesori).
- Creșterea nivelului de informare al copiilor cu privire drepturile lor, conform legislației române și internaționale.
- Apărarea drepturilor elevilor.
- Îmbunătățirea comunicării în școală, între elevi și între aceștia și cadrele didactice
- Rezolvarea cât mai rapidă și eficientă a problemelor copiilor care au cerut sprijin.
- Sporirea încrederii în sine a elevilor.

V. REGULAMENTUL AVOCATULUI ELEVILOR

Art. 1

Cadrul legal de înființare și funcționare a Avocatului Elevilor este oferit de următoarele documente:

- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;
- Legea 272/2004 cu privire la protecția și promovarea drepturilor copilului;
- Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ preuniversitar (2005);
- Convenția de parteneriat încheiată între Ministerul Educației și Cercetării și Asociația “Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21” referitoare la implementarea proiectului Avocatul Elevilor în 8 unități liceale din București și Județele Ilfov și Buzău.
- Contractul de parteneriat încheiat între Reprezentanța UNICEF în România și Asociația “Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21” referitor la implementarea proiectului Avocatul Elevilor în 8 unități liceale din București și Județele Ilfov și Buzău.

Art.2

Scopul Avocatului elevilor

Promovarea și respectarea drepturilor elevului în școală, în conformitate cu prevederile Convenției Drepturilor Copilului, a Legii 272/2004, ale Convenției Europene privind Drepturile Omului.

Art. 3

Obiective

- Educarea elevilor pentru cunoașterea drepturilor lor și a responsabilităților corelate acestora;
- Crearea în școli a unui context favorabil pentru exercitarea de către elevi a dreptului lor la opinie și liberă exprimare;
- Constituirea unor mecanisme și instrumente viabile pentru cunoașterea și soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor elevului în școală;
- Formarea și dezvoltarea deprinderi și atitudini specifice pentru viitoarea viață de adult a elevilor, într-o societate democratică;
- Cooperarea dintre profesori și elevi pentru îmbunătățirea climatului de muncă în școală și a relațiilor dintre elevi - profesori și elevi – elevi.

Art. 4

Atribuțiile Avocatului Elevilor

- Identificarea problemelor/ a unor situații de încălcare a drepturilor elevilor;
- Facilitarea legăturii elevilor / părinților cu conducerea unității de învățământ;
- Propunerea de soluții de comun acord cu cadrele didactice abilitate;
- Medierea unor situații conflictuale din școală;
- Monitorizarea rezolvării problemei.

Avocatul elevilor se poate **autosesiza** în situații de încălcare a drepturilor elevilor sau de nerespectare a prevederilor Regulamentului școlar.

Art. 5

Modul de funcționare

5.1 Componenta

Avocatul elevului va fi compus din 7 persoane, astfel:

- 5 elevi – între care, în mod automat, va fi inclus Președintele Consiliului Elevilor
- 1 cadru didactic, de regulă, consilierul școlar.
- 1 părinte, propus de Comitetul de părinți

Președintele instituției "Avocatul elevilor" – va fi un elev, altul, decât Președintele Consiliului Elevilor.

Elevii care și-au exprimat dorința de a face parte din această structură, dar nu au fost selecționați, se vor constitui în **Grupul de suport** al Avocatului Elevilor.

5.2 Colectarea Cazurilor

Colectarea cazurilor se va realiza în funcție de specificul (particularitățile) fiecărei școli, astfel:

Printr-o urnă special amenajată, cu luarea în considerare exclusiv a sesizărilor semnate;

Prin intermediul Grupului de suport sau a șefilor de clasă, profesorilor diriginți, părinților, membrilor Consiliului Elevilor;

În mod direct de către „avocați” de la elevii care au nevoie de ajutorul lor:

Avocatul elevilor se poate **autosesiza** în situații de încălcare a drepturilor elevilor sau de nerespectare a prevederilor Regulamentului școlar.

5.3 Periodicitatea întâlnirilor

Avocatul elevilor se va întruni de regulă **o dată la două săptămâni** sau ori de câte ori este necesar pentru soluționarea unei situații de urgență;

Întâlnirile cu conducerea școlii vor avea loc cu aceeași periodicitate.

5.4 Luarea deciziilor

Deciziile vor fi luate prin consens. Atunci când nu se poate obține consensul, minoritatea se va supune majorității.

Deciziile vor respecta principiile promovate de Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, astfel:

- Avocatul elevilor va garanta tuturor elevilor care i se adresează libertatea de exprimare și dreptul la opinie;
- Avocatul elevilor va promova în orice situație principiile nediscriminării și o abordare egală a fetelor și băieților;
- În toate soluțiile propuse se va urmări interesul superior al copilului.

5.4.1 Relațiile cu cadrele didactice

Avocatul elevilor va conlucra cu profesorii diriginți pentru cunoașterea de către toți elevii a drepturilor copilului și a responsabilităților care le revin.

Avocatul elevilor va prezenta profesorilor diriginți soluțiile propuse pentru situații care vizează elevi din clasa respectivă pentru a le analiza și stabili de comun acord soluția optimă. În funcție de necesități, aceasta va fi prezentată conducerii școlii.

5.4.2 Relațiile cu conducerea școlii

Avocatul elevilor trebuie să informeze corect și obiectiv conducerea școlii despre activitățile și cazurile aflate în desfășurare

Situațiile care nu pot fi soluționate la nivelul școlii se vor adresa, prin intermediul conducerii școlii, instituțiilor abilitate (Direcția de asistență și promovare a drepturilor copilului, poliție, avocatul poporului etc).

5.5 Gestiunea cazurilor

Se va solicita conducerii școlii un spațiu pentru întâlniri și păstrarea documentelor.

Fiecare caz va fi înregistrat și va avea un număr de ordine.

Întâlnirile Avocatului Elevilor vor fi consemnate într-o bază de date. În funcție de posibilități, baza de date poate fi electronică.

6. Relațiile cu elevii

Membrii Avocatului elevilor trebuie să fie un model, să promoveze în școală și în comunitate un comportament moral, demn și civilizat, în concordanță cu valorile educaționale și civice.

Relațiile cu elevii

Între Avocatul elevilor și ceilalți elevi trebuie să se stabilească relații de cooperare, încredere și înțelegere reciprocă;

Avocatul elevilor va informa, cu sprijinul profesorilor diriginți, elevii cu privire la drepturile și responsabilitățile lor în școală și în societate.

Avocatul elevilor va analiza situațiile de abuz și violență exercitate asupra copiilor și va propune măsuri pentru stoparea acestora;

Avocatul elevilor va promova și încuraja cooperarea în cadrul școlii în vederea asigurării dreptului la educație ținând cont de egalitatea șanselor.

7. Diseminarea informației

Informarea despre Avocatul elevilor în școala respectivă se va face în funcție de posibilități, prin:

- membrii Consiliului elevilor
- grupul de suport
- fluturași
- postere
- ecusoane
- revista școlii
- stația de radio

etc

În fiecare liceu, Regulamentul Avocatului elevilor va fi afișat la loc vizibil. De asemenea, se vor afișa drepturile și responsabilitățile elevilor.

VI. IMPLEMENTAREA PROIECTULUI

ACTIVITĂȚI

1. Diseminarea informațiilor privind Avocatul elevului

Procesul de diseminare a informației cu privire la proiect a cuprins mai multe etape, corespunzător cu instituțiile/actorii care urmau să participe la implementarea proiectului.

Primul pas în acest proces l-a constituit întâlnirea coordonatorului de proiect cu domnul Ioan Neacșu, Directorul General din MEdC responsabil pentru programe și activități educative în școli pentru a obține acordul de parteneriat și de implementare a proiectului în școli. Ca urmare a acestei întâlniri, a fost întocmit un **Acord de colaborare**, între Ministerul Educației și Cercetării, Serviciul Programe și Activități Educative și asociația Asistență și Programe pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21, conținând obiectivele colaborării și obligațiile fiecărei părți.

În data de 6 aprilie a fost organizată la Ministerul Educației și Cercetării o întâlnire cu inspectorii cu munca educativă din cele 3 locații ale proiectului (București, Ilfov și Buzău) și cu directorii cu munca educativă din cele 8 școli nominalizate în proiect.

Scopul întâlnirii a fost de a informa factorii responsabili din școli sau instituții tutelare cu privire la proiectul Avocatul elevului, scopul, obiectivele și activitățile acestuia și de a stabili cele mai eficiente metode de selecționare a membrilor – avocați. În cadrul întâlnirii s-a decis ca din avocatul elevilor să facă parte consilierul școlar sau directorul cu munca educativă. S-au făcut propuneri și recomandări menite să asigure o bună diseminare a informației și participarea cadrelor didactice la procesul de informare a elevilor în legătura cu drepturile lor. În acest scop, școlilor li s-au dat materiale necesare: Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, Legea 272/2004 cu privire la protecția copilului și promovarea drepturilor lui și materiale informative elaborate de APDD / Agenda 21.

În perioada 6 – 18 aprilie a avut loc diseminarea informației cu privire la proiect în școli, în același interval de timp desfășurându-se procesul de selecție a “avocaților”.

La începutul noului an de învățământ, 2005 – 2006, toate liceele au reluat activitatea de diseminare a informației referitoare la funcționarea în școala respectivă a Avocatului elevilor, insistând pe prezentarea scopului și a metodologiei proiectului.

Transmiterea informației s-a realizat printr-o gamă largă de modalități: organizarea unor sesiuni de informare pe clase, în cadrul orelor de dirigenție, afișe și fluturași, informarea consiliului profesoral, utilizarea elevilor, membri ai Consiliului elevilor, ca multiplicatori de informație. În unele licee (Grupul Școlar V. Harnaj, Liceul PTT Gh. Airinei, Grupul Școlar Berca, Colegiul M. Eminescu Buzău) a continuat, de asemenea, prezentarea drepturilor copilului și dezbaterăa unor situații de încălcare a acestora în cadrul orelor de dirigenție.

„Membrii grupului Avocatul Elevilor au realizat materiale cu scop informativ și le-au afișat în locuri cât mai vizibile, în incinta școlii. Elevii claselor a IX-a au fost foarte incantați și au dorit să se alature în campania de promovare a drepturilor copiilor. De aceea s-a format un nou grup care monitorizează și identifică noi probleme aparute la nivelul școlii.

Dorința de a afla cât mai multe despre drepturile, dar și obligațiile copiilor a devenit un subiect care se cerea a fi dezbătut și la lectoratele cu părinții. Grupul Avocatul Elevului a fost solicitat și de părinți în rezolvarea unor mici conflicte cu propriii copii” (din Raportul prezentat de Liceul Pamfil Șeicaru, Ciorogârla).

« Avocații » din liceul M. Eminescu din Buzău au realizat un material de prezentare mai cuprinzător în care au inclus și extrase cu articole din Convenția Drepturilor Copilului. Materialul realizat în format electronic a fost prezentat în fiecare clasă, urmat de o dezbateră pe tema drepturi – responsabilități și modalități de identificare a posibilelor situații de încălcare a drepturilor elevilor în școală.

Un pliant conținând informații relevante despre proiect și despre conținutul și principiile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului a fost elaborat și tipărit în 10.000 de exemplare pentru a fi folosit în scopul informării elevilor și cadrelor didactice din liceele implicate în proiect.

2. Selecționarea „avocailor”

Selecția s-a realizat în perioada 6 – 18 aprilie.

Criteriile de selecție au avut în vedere:

- a. **pentru licee** – cele 8 licee pilot au fost selecționate pe baza următoarelor criterii: profilul liceului, mediul de rezidență (rural/urban), experiența în proiecte similare, inclusiv participarea în proiectul Educație pentru Cetățenie Democratică.”

În funcție de criteriile enunțate mai sus, au fost selecționate următoarele unități școlare:

- Liceul teoretic „Tudor Vladimirescu”, București
- Grupul Școlar Agricol „V. Harnaj”, București
- Colegiul Tehnic PTC „Gheorghe Airinei”, București
- Colegiul National „Iulia Hașdeu”, București
- Colegiul Economic „Viilor”, București
- Grupul Școlar „Pamfil Șeicaru”, Ilfov
- Colegiul National „Mihai Eminescu”, Buzău
- Grupul Școlar Industrial Berca, Buzău

b. elevii „avocați”

Pentru desemnarea celor cinci elevi – avocați din fiecare școală, a fost elaborat un chestionar, elevii care doreau să participe la proiect fiind invitați să își formuleze intenția printr-o scrisoare de motivație. Comisia de evaluare din școală a fost formată din elevi și adulți, membri ai Consiliului elevilor și respectiv consilierul școlar și directorul cu munca educativă. Decizia finală a fost luată de comun acord cu echipa de implementare și managerul proiectului.

În afara celor 5 membri ai Avocatului elevului, în fiecare școală s-au constituit grupuri de suport ale proiectului, responsabile de diseminarea informației, organizarea unor evenimente de promovare a drepturilor copilului, colectarea propunerilor elevilor referitoare la proiect.

c. adulții „avocați”

Din componența Avocatului elevului fac parte un profesor desemnat de conducerea școlii și un părinte propus de către Comitetul de părinți.

3. Pregătirea „avocailor”

A. O sesiune de formare pentru membri Avocatului elevului a fost organizată la Poiana Pinului, pe durata a patru zile (21-24 aprilie 2005).

Scopul cursului a fost de a pregăti membrii echipelor de avocați să desfășoare activitățile specifice proiectului Avocatul elevului. Pentru a răspunde acestui obiectiv, cursul a fost organizat pe 4 module, astfel:

- Drepturile copilului
- Comunicare
- Managementul conflictelor
- Cultură organizațională

Pentru fiecare modul a fost pregătit un suport de curs. Accentul în procesul de pregătire a fost acordat activităților interactive: studii de caz, simulări, jocuri de rol, care să le permită participanților să înțeleagă mecanismul funcționării instituției „Avocatul elevilor” și rolul specific pe care ei trebuie să îl joace ca membri ai unei echipe și promotori ai drepturilor elevilor. Pe întreaga durată a cursului s-a încercat identificarea celor mai eficiente instrumente și mecanisme prin care instituția să își exercite atribuțiile, care să fie instituționalizate în cadrul unui regulament de funcționare al Avocatului elevilor.

În deschiderea cursului au fost identificate așteptările pe care participanții le aveau. Printre acestea cele mai des enunțate au fost cunoașterea drepturilor și a responsabilităților copiilor, realizarea unui schimb de informații și opinii în legătură cu probleme de interes comun, identificarea unor soluții pentru problemele cu care se confruntă în școli, înțelegerea modului în care pot interveni pentru schimbarea

mentalităților și stabilirea unui nou tip de relații în școală. („să învăț să comunic mai deschis, să aflu cât mai multe metode de rezolvare a problemelor din școli, să înțeleg drepturile și responsabilitățile copiilor, să învăț să rezolv problemele copiilor, să particip la schimbarea relațiilor dintre elevi și profesori, profesori și părinți, părinți și elevi, elevi și elevi”).

În cadrul procesului de evaluare participanții au fost puși să aleagă pe o scală cu patru întrebări în ce măsură cursul a răspuns acestor așteptări. (integral, în mare măsură, în mică măsură, deloc). 54 de participanți (93,1%) au răspuns „în mare măsură”, 3 participanți, (5,17%) „integral”, iar un participant:(1,17%) „în mică măsură”.

Participanții au fost invitați, de asemenea, să sintetizeze percepția lor asupra cursurilor parcurse prin cuvinte cheie. Cuvintele cel mai des invocate au fost: interesant, util, documentat, interactiv, atractiv, dar și cool, super OK sau extenuant.

Urmare a cursului de pregătire s-a realizat și unul dintre produsele concrete ale proiectului: Regulamentul de Funcționare a Avocatului Elevilor, care a fost discutat inițial în grupe de lucru și apoi analizat și aprobat în plen. Participanții au aprobat totodată Planul de acțiune pentru perioada de până la finele vacanței de vară.

S-a creat de asemenea o bază de date cuprinzând componența echipelor de avocați și datele de contact, urmand ca toți cei implicați în derularea proiectului să poată fi în legătură și să-și împărtășească impresiile și experiența.

B. În perioada 4 - 6 noiembrie a avut loc la Sărata Monteoru un workshop al cărui obiectiv a fost continuarea pregătirii „avocaților” în domeniul drepturilor copilului. Activitatea a reunit 55 de participanți, echipele de avocați (elevi, profesori, părinți) din cele 8 licee pilot ale proiectului.

Scopul workshopului a constat în:

- dezbateră a unor situații tipice pentru respectarea/violarea drepturilor copilului în cadrul școlii sau al familiei
- sprijinirea activității de identificare și management a cazurilor
- evaluarea activității desfășurate
- diseminarea practicilor pozitive

Pentru asimilarea unor cunoștințe mai aprofundate în domeniul drepturilor copilului, activitățile au fost concentrate pe dezbateră a drepturilor relevante pentru situația lor de elevi, respectiv membrii unei comunități școlare și familiale. Agenda workshopului a fost structurată pe module, în cadrul fiecăruia fiind dezbătut un grupaj de drepturi corelate între ele. O atenție specială a fost acordată principiilor Convenției, mai cu seamă dreptului la nediscriminare, opinie și participare.

Metodologia utilizată în realizarea activităților s-a bazat pe formele participative, de implicare activă a participanților. Studiile de caz, simulările, jocurile de rol au permis tuturor participanților să își exprime părerea și să înțeleagă mai bine ariile de exercitare a dreptului respectiv și situațiile în care el este respectat sau încălcat.

4. Lansarea proiectului (Workshopul din 20 May 2005, UNICEF)

Evenimentul a avut drept scop:

- Lansarea instituției Avocatul elevului, cu participarea tuturor actorilor implicați în derularea proiectului pilot: reprezentanți ai școlilor (elevi și profesori, inclusive directorii instituțiilor de învățământ), ai partenerilor: “Asistență și Prograame pentru Dezvoltare Durabilă – Agenda 21”, Ministerul Educației și Cercetării, Reprezentanța UNICEF în România, inspectorii cu munca educativă din cele 3 locații ale proiectului: București, Buzău și Ilfov.
- Realizarea unui consens referitor la cele mai adecvate mijloace și metode de implementare a proiectului, care să reunească deopotrivă elevi, profesori, părinți, instituții din comunitate responsabile de protecția și promovarea drepturilor copilului.

La workshop au participat elevi, directori de școli, inspectorii școlari, reprezentanți ai partenerilor. În deschiderea Workshopul –ui domnul Pierre Poupard, Reprezentantul UNICEF în România a evidențiat contextul în care se desfășoară proiectul Avocatul elevului și semnificația acestuia pentru implicarea activă a copiilor și tinerilor în viața publică, în viața școlii, a comunității și a familiei.

Reprezentanta elevilor, Diana Dimitriu, de la Liceul Iulia Hasdeu a evidențiat modul în care, ei, elevii percep misiunea și importanța unei asemenea instituții: "O astfel de instituție era imperios necesară, căci o țară care are pretenția de a se considera europeană, trebuie în primul rând să acționeze asupra mentalității membrilor ei; să îi educe pe aceștia în spiritul corelării drepturilor cu responsabilitățile, să obișnuiască noile generații cu ideea că legile sunt făcute pentru a fi respectate și poate cel mai important, să îi învețe pe oameni să ia atitudine, să se implice, să coopereze".

Materialele prezentate, discuțiile avute, schimbul de idei și de opinii au conturat în cadrul work-shopului dorința unanimă de a contribui la reușita acestui proiect.

5. Activitatea Avocatului Elevilor în școli

5.1 Activități pregătitoare

În perioada de după cursul de pregătire, conform Planului de acțiune aprobat, proiectul a fost prezentat în cadrul Consiliului de administrație pentru a obține aprobarea pentru implementarea lui în școală; În aceeași perioadă au fost informate Consiliile Elevilor în legătură cu derularea proiectului și obiectivele propuse.

În toate liceele a debutat o acțiune concertată de informare a elevilor de către profesorii diriginti și de către echipele de avocați. Informarea a vizat două aspecte: drepturile copilului și informații referitoare la proiect: regulamentul, obiectivele, modul de lucru.

În unele școli (Liceul M. Eminescu Buzău, Colegiul Economic Viilor) a fost aplicat un chestionar vizând părerea pe care o au elevii despre funcționarea acestui proiect în școală. În urma analizei chestionarelor la Buzău a rezultat că elevii au în majoritate încredere în avocați și cred că vor reuși să diminueze abuzurile și problemele legate de relația elev-elev, elev-profesor, elev-părinte. S-au înregistrat însă și cazuri de sceptici astfel, în proporție de 0,5% elevii au considerat că un astfel de proiect nu are șanse de reușită.

Tehnicile de diseminare a proiectului au mai cuprins afișe (în toate cele 8 licee), fluturași, discuții directe cu elevii (Liceul Iulia Hașdeu, Grupul Școlar Harnaj), participarea membrilor avocați la orele de dirigentie (Grupul Școlar PTT, Grupul Școlar Berca), întâlniri cu profesorii diriginți și răspunsul la întrebările acestora, mai ales ale celor sceptici (Liceul M. Eminescu Buzău)

5.2 Colectarea și soluționarea cazurilor

Etapa I

În perioada 20 mai - 16 iunie a debutat colectarea cazurilor.

Maniera de colectare a cazurilor a fost diferită în cadrul unităților școlare. Unii au recurs la urne, în timp ce alții au stabilit un program fix de lucru, în spațiul oferit de către școală.

La liceul Iulia Hasdeu – au fost sesizate 3 cazuri, dintre care avocații au reușit să soluționeze două (un elev jignit de un profesor și un conflict între două clase de elevi).

Reclamațiile care vizau un cadru didactic care este rigid și subiectiv în aprecierea elevilor au fost discutate cu conducerea școlii, urmand ca, de comun acord, să se găsească o soluție.

La Liceul Pamfil Șeicaru, avocații au intervenit în câteva cazuri în care ținuta elevilor nu era conformă cu regulamentul școlar. Au reușit în special să amelioreze conflictul pe care o elevă îl avea cu profesorul diriginte (nu mai era primită la școală).

La Liceul Harnaj, pentru ca există un grup de copii infectați HIV, avocații au început o campanie pe tema ne-discriminării.

Conflictul cu profesorul de franceză care nu își onorează statutul profesional, nu a găsit până în prezent o soluție favorabilă. El se află în atenția conducerii școlii, cărora avocații i-au prezentat plângerile mai multor clase nemulțumite de modul în care acest cadru didactic își realizează orele.

În liceul PTT, avocații au început să colaboreze cu consilierul școlar pentru a depista cazurile de consum de droguri și a lua măsuri împreună cu conducerea școlii și factorii de răspundere.

La Colegiul Viilor, se analizează conflictul dintre profesorul de fizică și unii elevi din clasa președintelui avocaților care a reactionat violent pentru că a fost aplicat un chestionar în care elevii erau invitați să își spună părerea despre profesori.

La Liceul T. Vladimirescu, avocații s-au implicat în soluționarea unui caz de discriminare a unei eleve care muncea și din acest motiv avea numeroase absente.

Etapă II

În intervalul septembrie – decembrie 2005, în cele 8 licee au fost identificate și soluționate (sau discutate cu conducerea școlii) un număr de 31 de cazuri.

Conform rapoartelor prezentate de “avocați” acestea îmbracă o paletă largă de drepturi ale elevilor, având totodată un grad diferit de complexitate. Ele se referă la dreptul elevilor la educație (profesori care nu își fac corespunzător orele, elevi săraci cu risc de abandon) la informare (cabinetele dotate cu echipamente moderne în care elevii nu au acces), la asistență medicală (slaba dotare a cabinetelor medicale școlare, lipsa de responsabilitate a asistenților medicali), atitudine necorespunzătoare a elevilor la ore sau în școală, violență și influența găștilor de cartier.

Una din situațiile comune mai multor avocați se referă la cazuri conflictuale elev -elev, elev- profesori, dar și profesori – elevi.

EXEMPLE DE CAZURI

DREPTUL LA EDUCAȚIE

1. Profesori care nu își fac corespunzător orele

La Grupul Școlar V. Harnaj elevii au sesizat instituția Avocatul elevului în legătură cu modul necorespunzător în care doi profesori de limbi străine (la disciplinele franceză și engleză) își realizau orele.

La limba franceză elevii erau nemulțumiți de :

- abordarea unor subiecte în neconcordanță cu ora de lb. franceză;
- neefectuarea unor exerciții de limbă franceză;
- neexersarea lecturii, a pronunției sau a traducerii;
- disciplina din timpul orei de lb. franceză.

La limba engleză elevii denunțau:

- efectuarea unor exerciții de gramatică având un grad de dificultate scăzut, neadaptat nivelului de studiu;
- transmiterea unor informații puțin pertinente, într-o manieră neatractivă;

Membrii echipei s-au documentat asupra acurateței acestor informații prin discuții cu elevii claselor respective și au adus la cunoștință această stare de fapt atât diriginților, cât și Consiliului de Administrație al școlii.

În urma acestor demersuri, s-a purtat o discuție și cu profesorii implicați, ceea ce a condus la o remediere parțială a problemelor sesizate de către elevi.

2. Elevi săraci cu risc de abandon școlar

A. Echipa “Avocatul elevului” s-a autosesizat în cazul unei eleve din cl. a XI-a, care a înregistrat rezultate foarte bune la învățătură și ale cărei posibilități materiale nu-i permiteau să se întrețină. Situația a fost adusă la cunoștință Consiliului de Administrație al școlii, cu propunerea acordării unui ajutor material. Acesta s-a concretizat în suportarea de către școală a cheltuielilor de masă și de cazare în căminul internat al instituției. (Grupul Școlar V. Harnaj).

B. Cazul a fost semnalat de profesoara de matematică prin cabinetul de consiliere. “Problema “ întâlnită la una din clasele a IX-a la care preda consta în situația a două surori gemene care absentau pe rând de la școală pentru a-și îngriji mama bolnavă de cancer, aflată în spital pentru o nouă intervenție chirurgicală de extirpare a unor tumori maligne. Singurul venit de care dispunea familia era pensia mamei de 460 lei.

Tatăl nu plătea alocația, în ultimul timp fiind șomer. Procesul pentru partaj se afla încă în derulare, fiind amânat datorită repetatelor spitalizări ale mamei. Tatăl solicita jumătate din valoarea apartamentului de 2 camere în care locuiau mama și cele două fete.

Împreună cu consilierul școlii și diriginta clasei, “avocații” au a inițiat o « campanie de strângere de fonduri » printre elevi. Ancheta socială și un dosar a fost depus la conducerea liceului pentru a se discuta în Consiliul de Administrație și a se aproba o bursă pentru eleve. (Colegiul Economic “Viilor”)

3. Perturbarea orelor și încălcarea dreptului la educație a colegilor de clasă

Echipa avocaților din Colegiul "M. Eminescu", Buzău a primit o sesizare legată de atitudinea elevului C.A. de al clasa XI-J care tulbura unele ore de curs prin intervenții obraznice nejustificate, își ataca colegii verbal și fizic, avea o atitudine de sfidare și injurioasă la adresa personalului administrativ al școlii. Datorită intervențiilor lui necontrolate, toți elevii clasei erau sancționați verbal, iar atitudinea profesorilor față de clasă era una negativă.

Avocații au purtat discuții cu colegii de clasă, cu elevul în cauză și împreună cu profesorul membru în echipa de avocați, profesoara Daniela Albu, au avut o discuție cu dirigintele clasei. Acesta a purtat o discuție cu clasa și a sancționat cu atenționare verbală elevul C.A. Profesoara Albu Daniela a purtat o discuție cu elevul agresiv. Pentru ca manifestările lui să se diminueze ca urmare a acestor demersuri, echipa nu a trecut la etapa următoare: o discuție cu părinții elevului.

4. Distrugerea patrimoniului școlii

Reprezentanții clasei a X-a E au cerut ajutorul în medierea unui conflict cu elevii clasei a VIII –a (cu care împart sala de curs), care au distrus mai multe piese de mobilier. Problema constă în faptul că elevii clasei a VIII-a continuau să producă stricăciuni fără să acopere pagubele. *Avocații* au acționat ca o parte obiectivă în acest conflict discutând cu diriginții ambelor clase și cu reprezentanții comitetului de părinți. În consecință pagubele au fost acoperite. (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

5. Atitudinea necorespunzătoare a unor cadre didactice

Mai mulți elevi ne-au sesizat faptul că anumiți profesori îi dau sistematic afară din clasă, în timpul orelor de curs, acest fapt fiind o încălcare a regulamentului școlar. *Avocații* au sesizat conducerea școlii și Consiliul Profesorial și, urmare a acțiunii lor, acest lucru a încetat. (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

DREPTUL LA OPINIE ȘI EXPRIMARE

Numeroși profesori nu erau la curent cu hotărârile ministerului în ceea ce privește orele de recuperare, motiv pentru care încălcau aceste hotărâri în mod repetat. "Avocatul elevului" a acționat, și a adus la cunoștința profesorilor respectivi directivele. Ei s-au implicat în continuare în rezolvarea problemelor care se creaseră (de ex, au fost motivate absențele puse în acele ore). (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

DREPTUL LA INFORMARE

Mai mulți elevi au semnalat faptul că nu aveau acces la computerele din laboratoarele de informatică, chiar și în situația în care laboratoarele erau libere. Avocații au intervenit la conducerea școlii. Urmare a demersului lor, elevii au acum acces la computere pentru realizarea diferitelor proiecte în interes școlar. (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

DREPTUL LA SĂNĂTATE ȘI SERVICII MEDICALE DE CALITATE

1. Solidaritatea cu un coleg grav bolnav

Eleva Radu Mădălina din clasa a XII-a A, din Colegiul Național « Mihai Eminescu », Buzău suferă de un an, de o formă gravă de cancer. După trei intervenții chirurgicale și tratamente care nu au dat rezultate este în pericol de a i se amputa un picior datorită extinderii infecției. Prin intermediul internetului părinții au găsit o clinică în Franța unde Mădălina ar putea face investigații amănunțite, în speranța unui nou tratament.

Pentru că părinții săi nu dispun de suma necesară pentru plecare și analiză, diriginta clasei și președintele Consiliului Consultativ al elevilor s-au adresat diriginților, membrilor Avocatului elevilor și Consiliului Elevilor.

Membrii « AE » din școală s-au întâlnit și au hotărât să organizeze o acțiune de colectare de fonduri pentru a apăra dreptul la sănătate și la viață al colegei lor. Ei au realizat o prezentare a cazului și au distribuit-o în fiecare clasă din liceu și în toate școlile din Buzău.

2. Neacordarea primului ajutor de către asistenta medicală de la cabinetul școlar

Situația a fost înregistrată prin autosesizare: în urma unui incident petrecut în curtea școlii, o elevă de cl. a IX-a a fost lovită în zona capului de o minge. Lovitura puternică pe care a suferit-o reclama ajutor medical de specialitate, fiind necesară transportarea la spital. În această situație, asistenta medicală de la cabinetul școlii a refuzat să însoțească pacienta până la Spitalul de urgență, motivând că nu intră în atribuțiile de serviciu. Avocații au informat Consiliul de Administrație care a propus sancționarea cu mustrare verbală a asistentei medicale. (Grupul Școlar "V. Harna")

PROTECȚIA ÎMPOTRIVA VIOLENȚEI ȘI A RELELOR TRATAMENTE

Agresarea unui elev de către profesor

Un elev al clasei a VI-a a fost pălmuit de o doamnă profesoară. La cererea acestuia, *avocații* au sesizat conducerea școlii, care a decis să se ocupe singură de caz, informând *avocații* de măsurile care s-au luat: s-a discutat cu părinții elevului în cauză și cu profesoara implicată care a primit un avertisment și a fost schimbată de la clasa respectivă. (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

PROTECȚIA ÎMPOTRIVA FOLOSIRII ILICITE DE STUPEFIANTE ȘI SUBSTANȚE PSIHOTROPE

O elevă din clasa a IX-a a fost amenințată cu un cuțit de către o persoană din afara liceului. În urma discuției cu eleva și cu părinții acesteia, care au refuzat categoric să depună plângere la poliție, a ieșit în lume faptul că eleva respectivă are cunoștințe în rândul acelor persoane, cunoscute neoficial ca fiind implicate în traficul de droguri. Prima măsură care s-a luat a fost interzicerea accesului în liceu a persoanelor străine, accesul făcându-se numai pe bază de legitimație. Se monitorizează în continuare cazul pentru ca eleva respectivă să nu reprezinte un pericol pentru colegii ei. (Colegiul Național "Iulia Hașdeu")

VII. REZULTATE ȘI IMPACT

Proiectul a fost bine receptat la nivelul unităților școlare, fiind considerat ca oportun.

Avocatul elevului este o structură democratică prin excelență și elevii au apreciat această inițiativă și s-au implicat responsabil în diseminarea informațiilor și în derularea în condiții normale a tuturor activităților.

Promovarea susținută a proiectului la nivelul fiecărui liceu a constituit un important factor de succes al acestuia. Asigurarea vizibilității proiectului, în special prin implicarea "avocaților" în soluționarea unor cazuri concrete a fost de natură să contribuie la creșterea gradului de încredere în rândul elevilor, dar și al cadrelor didactice. Dacă inițial unii profesori și chiar elevi sau părinți au privit cu suspiciune sau neîncredere proiectul, după un interval în care s-au desfășurat activități specifice și, mai ales după ce echipele însoțite de directorii liceelor au participat la o întâlnire la sediul UNICEF, în luna mai, credibilitatea proiectului s-a conturat mai bine și susținerea conducerii școlii a sporit.

S-a produs o importantă mișcare în favoarea drepturilor copilului în școlile pilot, iar elevii și profesorii implicați au reușit să înțeleagă într-o manieră diferită statutul de participant activ al copilului în actul de educație. Sub coordonarea Avocatului elevilor, au fost organizate activități de cunoaștere și promovare a drepturilor copiilor. De ex. La liceul M. Eminescu pe 26 iunie - cu ocazia Zilei Antidrog , avocații au promovat drepturile elevului prin oferirea de fluturași în piața Daciei și la Palatul Copiilor, trecătorilor dar mai ales copiilor, pentru a recunoaște și respecta aceste drepturi.

La liceul Iulia Hașdeu, avocații au realizat instruirii referitoare la modul în care se reacționează în situații de crize/dezastre. La Berca s-au realizat întâlniri cu Consiliul local, acțiuni de caritate, de voluntariat, parteneriate locale cu alte instituții din localitate.

Avocatul elevilor este prima structură din școală care reunește unitar elevi, cadre didactice și părinți, având un obiectiv comun: promovarea și apărarea drepturilor copiilor.

Un impact deosebit a avut întâlnirea de la UNICEF pentru conștientizarea elevilor și a conducerilor școlii în legătura cu semnificația profundă a acestui proiect și rolul pe care cele 8 școli care îl pilotează îl joacă pentru identificarea celor mai adecvate metode de instituționalizare a Avocatului Elevilor în școli.

În cadrul seminarului realizat în luna noiembrie la Sărata Monteoru, participanții au evaluat importanța pe care proiectul o are în comunitatea școlară și impactul pe care acesta l-a produs.

Răspunsurile au marcat:

- capacitatea proiectului de a produce o schimbare de atitudine a conducerii școlii față de elevi și cadre didactice (*„Datorită acestui proiect s-a schimbat atitudinea d-nei director față de elevi, dar și față de profesorii diriginți care încercau să-și ajute elevii. Prof. Iuliana Ioniță - Iulia Hașdeu*)
- caracterul proiectului de potențial mediator pentru soluționarea unor conflicte/stări tensionale în școală (*„La nivel de școală „Avocatul Elevilor” reprezintă o inițiativă inovatoare, un proiect îndrăzneț. „Avocatul Elevilor” este mediatorul de care era nevoie în relațiile elev-elev, elev-profesor, elev-părinte”. Plăieșu Clementina – Iulia Hașdeu*)
- potențialul proiectului de a asigura participarea elevilor ca parteneri/actori activi în procesul de modernizare al școlii (*„În ceea ce privește importanța proiectului pentru școală, consider că această instituție este o dovadă a modernizării societății, o modernizare care transformă copilul dintr-un obiect într-o ființă activă ce poate acționa în interesul său și al celorlalți. – Diana Dimitriu, Iulia Hașdeu*)
- calitatea proiectului de a –i pregăti pe elevi pentru viitoarele lor responsabilități de adulți într-o societate democratică (*„Micii avocați și cei care aderă la grupul lor și la această idee vor putea pași în viața de adult mai siguri, mai pregătiți”. – Silvia Radisof – părinte, Buzău*)
- dezvoltarea, prin intermediul proiectului, a unei noi viziuni, care să coreleze problemele din școală cu problematica drepturilor copilului și să le confere cadrul legal de acțiune oferit de Convenția Drepturilor Copilului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului (*„ Acest proiect mi-a deschis ochii în privința multor încălcări ale drepturilor copilului pe care le consideram normale și ca făcând parte din viața unui elev. - Burinaru Tiberiu – V. Harnaj*)

Instituția Avocatului Elevului din perspectiva beneficiarilor

Numele meu este Diana Dimitriu, sunt elevă la Colegiul Național “IULIA HASDEU” din București și mă adresez dumneavoastră din calitate de președinte al “Avocatului elevului”, o instituție a cărei importanță este de necontestat.

Întâi de toate, rolul acestei instituții este de a educa elevii și copiii în general, care trebuie să afle că au anumite drepturi și că aceste drepturi trebuie respectate. Totodată, în urma desfășurării acestui proiect, elevii ajung să înțeleagă faptul că orice drept atrage după el o responsabilitate, că ei nu pot cere, spre exemplu să fie respectați dacă la rândul lor nu acordă respect, că nu pot cere să nu fie discriminați dacă ei fac discriminări, în concluzie, elevii ajung să cunoască principiile de bază ale democrației, familiarizându-se cu ideea de drept și responsabilitate.

O altă caracteristică foarte importantă a acestei structuri este faptul că elevii acționează unii în favoarea celorlalți, în sensul că ei au inițiativa și tot ei sunt cei care se implică în soluționarea eventualelor probleme ghidându-se după ideea că „noi nu suntem sursele problemelor; noi suntem resursele de care este nevoie pentru rezolvarea lor”. De aici vine importanța acestui proiect, din faptul că el nu se limitează doar la a asculta nemulțumirile elevilor, ci propune un cadru coerent de acțiune, o colaborare între părinți, profesori și elevi; propune rezolvarea problemelor, nu doar constatarea lor.

O astfel de instituție era imperios necesară, căci o țară care are pretenția de a se considera europeană, trebuie în primul rând să acționeze asupra mentalității membrilor ei; să îi educe pe aceștia în spiritul corelării drepturilor cu responsabilitățile, să obișnuiască noile generații cu ideea că legile sunt făcute

pentru a fi respectate și poate cel mai important, să îi învețe pe oameni să ia atitudine, să se implice, să coopereze.

Din punctul meu de vedere un astfel de proiect nu este o risipă de timp, nu este un imens amalgam de intenții bune care rămân doar atât , niște intenții..nu! Acest proiect este o necesitate care vine să întâmpine nevoile unei societăți ce trebuie să fie democratică nu doar din punct de vedere politic, ci și din punct de vedere al mentalității.

În concluzie, acest proiect este absolut necesar și indiscutabil important, căci el nu dorește numai corectarea unor „greșeli”, dărâmarea unui zid de probleme, el își propune să construiască o altă lume. Par cuvinte mari, dar nu sunt, căci dacă drepturile copiilor ar fi respectate, dacă maturii și în egală măsură copiii ar înțelege importanța solidarității, atunci cu siguranță am avea de-a face cu o altă lume!

Diana Dimitriu,
Președinte al Avocatului elevului
Colegiul Național „Iulia Hașdeu”

VIII. DIFICULTĂȚI ȘI OBSTACOLE

Absența unei minime culturi organizaționale a elevilor membri ai avocatului elevilor. Deși elevii selecționați pentru proiect fac parte dintre liderii recunoscuți la nivelul școlilor, aceștia nu au beneficiat, în perioada precedentă proiectului, de o pregătire care să le dezvolte cunoștințe și deprinderi necesare derulării unei activități organizate.

Mentalitatea cadrelor didactice conform căreia elevii nu au dreptul să le evalueze activitatea, ei nu sunt parteneri activi în actul de instrucție-educație, ci participanți pasivi care pot să fie apreciați sau sancționați de către profesorul - magistrul, fără dreptul de a-și exprima opinia. Un exemplu relevant în acest sens îl constituie atitudinea de respingere a proiectului de unele cadre didactice și de sancționare a “avocaților”. Astfel, eleva Mirela Constantinescu a fost lăsată corijentă la fizică, chiar de către dirigintele clasei sale (Colegiul Economic Viilor), iar Prisacă Ștefania a fost dată afară de la ora de tehnologie și sancționată cu absență nemotivată, atunci când a intervenit în favoarea unui coleg, în calitate de președinte al Avocatului elevilor (Grup Școlar V. Harnaj).

Funcționarea școlilor în virtutea unei tradiții prin care profesorul este autoritatea supremă și chiar atunci când greșește nu poate fi sancționat. În plus, statutul de cadru didactic titular face extrem de dificilă posibilitatea luării unor măsuri radicale împotriva unor profesori care nu își onorează statutul de dascăl.

Scepticismul elevilor în legătura cu eficiența unui asemenea proiect și **teama** lor de a se exprima, fie pentru repercursiunile ce ar putea urma din partea profesorilor, fie pentru a nu le fi făcute publice problemele personale sau de familie.

Problemele enunțate ar putea fi depășite prin:

- pregătirea constantă a membrilor Avocatului elevilor
- identificarea împreună cu conducerea școlilor a unor modalități eficiente de protejare a elevilor care denuntă abuzuri, corupția sau lipsa de profesionalism a cadrelor didactice
- soluționarea unor cazuri care să asigure creșterea gradului de încredere a elevilor într-o asemenea structură

IX. CONCLUZII

Pentru a avea succes avocatul elevilor trebuie să fie însoțit de o susținută activitate de promovare a drepturilor copilului, realizată prin intermediul unei strategii concertate care să reunească toate resursele din școală și din comunitatea în care aceasta ființează: cadre didactice, elevi, conducerea școlii, părinți, organizații care militează pentru cunoașterea și promovarea drepturilor omului.

Realizarea unor sesiuni de pregătire a cadrelor didactice care să realizeze în mod sistematic, la clasă, informarea elevilor cu privire la drepturile lor. În acest context, profesorii de științe sociale ar putea avea

un rol important. Pregătirea ar putea fi furnizată prin intermediul furnizorilor acreditați pentru formarea cadrelor didactice, Casele Corpului Didactic având un rol important în acest proces.

Chiar dacă nu a fost receptat pozitiv de către toți membri comunității școlare (fie elevi sau profesori) avocatul elevilor a creat cel puțin posibilitatea de exprimare a unei opinii, determinând adoptarea de atitudini (pro sau contra). Pentru ca el să devină credibil este nevoie atât de creșterea eficienței activității desfășurate de către „avocați”, cât și de, în strânsă conexiune cu aceasta, sensibilizarea cadrelor didactice și a conducerii școlii în legătură cu oportunitatea și semnificația unui asemenea proiect. Abordată în alți termeni, problema se referă la schimbarea mentalității privind rolul elevilor în școală și tratarea lor ca pe niște parteneri de dialog, capabili să se implice activ în problemele care vizează întregul proces de instrucție și educație al școlii.

Pentru a deveni viabil Avocatul elevilor trebuie să nu se limiteze doar la identificarea și soluționarea unor cazuri de violare a drepturilor elevilor, ci trebuie să funcționeze ca un veritabil promotor și susținător al drepturilor elevilor și al respectării demnității acestora. În acest scop, el trebuie să asigure diseminarea informațiilor privind drepturile copilului, să organizeze activități diverse care să implice copiii/elevii să acționeze în mod responsabil într-o societate democratică.

Prolegomene la un proiect

Sentimentul pe care l-am încercat ca manager al proiectului „Avocatul elevului” a fost, metaforic vorbind, acela al gladiatorului în arena cu lei. Provocarea a fost cu atât mai mare, cu cât de succesul proiectului depindea atât victoria asupra „leilor”, întruchipați de o tradiție îndelungată a școlii românești de ignorare a elevilor ca participanți activi ai procesului de educație, cât și anihilarea bucuriei și a stării euforice a spectatorilor, produse de eventuala sfâșiere a gladiatorului.

Metafora în sine nu face decât să ofere într-o manieră sugestivă dificultățile pe care le presupunea din start un asemenea proiect. De la absența unei culturi a drepturilor copilului în școli și până la scepticismul și lipsa de încredere a profesorilor și a elevilor în valoarea și potențialul unei structuri prin care elevii înșiși să lupte pentru drepturile lor, de la incapacitatea unor dascăli de a-și onora statutul și transferul propriilor frustrări asupra copiilor, în virtutea brandului pe care îl poartă și nu a valorii lor intrinsece – întreaga gamă s-a făcut simțită pe parcursul derulării proiectului.

În lupta cu prejudecăți, tradiții, scepticismul unora sau ignoranța altora nu am fost singură. Am beneficiat de suportul și susținerea constantă ale partenerilor noștri din Ministerul Educației și UNICEF, ale numeroșilor dascăli care au crezut în noi și, nu în ultimul rând, ale copiilor minunați care au demonstrat cu prisosință că ei, elevii, pot fi parteneri reali, înzestrați cu voința și resursele necesare pentru a face lumea în care trăiesc și, în primul rând școala lor, mai bună, mai generoasă mai eficientă. Depinde de noi, cei care îi secundăm în acest parcurs, să le descoperim valențele și să le canalizăm spre cele mai bune și demne cauze. Le mulțumesc tuturor!

Materialul care urmează și pe care l-am intitulat „Ghid metodologic” este de natură să vă convingă cât și dacă munca noastră a meritat investiția de efort și încredere.

Nina Cugler

Managerul proiectului